

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Redno letno poročilo za leto 2022

OSEBNA OKOLIŠČINA: DRUGE OSEBNE OKOLIŠČINE

- 1.1 Ocene diskriminatornosti predpisov
- 1.2 Priporočila Zagovornika
- 1.3 Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj
- 1.4 Svetovanje, informiranje in podpora
- 1.5 Izobraževanje in ozaveščanje

Osebnosti okolščine so tiste prirojene ali pridobljene osebnosti značilnosti, lastnosti, stanja ali statusi, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Osebnosti okolščine, ki jih določa Zakon o varstvu pred diskriminacijo so:

SPOL

NARODNOST

RASA ALI ETNIČNO POREKLO

JEZIK

VERA ALI PREPRIČANJE

INVALIDNOST

STAROST

SPOLNA USMERJENOST, SPOLNA IDENTITETA IN SPOLNI IZRAZ

DRUŽBENI POLOŽAJ

PREMOŽENJSKO STANJE

IZOBRAZBA

ZDRAVSTVENO STANJE

NOSEČNOST IN/ ALI STARŠEVSTVO

DRŽAVLJANSTVO

KRAJ BIVANJA ALI STALNO PREBIVALIŠČE

ZAKONSKI STAN ALI DRUŽINSKI STATUS

DRUGE OSEBNE OKOLIŠČINE

VSE ALI VEČ OSEBNIH OKOLIŠČIN HKRATI

LEGENDA

Področja družbenega življenja, kjer morajo državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe spoštovati prepoved diskriminacije.

Delo in zaposlovanje

- Pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica (vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem);
- Dostop do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso;
- Zaposlitveni pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami.

Članstvo v sindikatih

- Članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev, ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije.

Socialne pravice

- Socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo;
- Socialne ugodnosti.

Zdravstveno varstvo

- Zdravstveno varstvo.

Izobraževanje

- Vzgoja in izobraževanje.

Trg dobrin in storitev

- Dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.

Drugo

- V to področje spadajo zadeve, ki jih ni mogoče uvrstiti v zgornje kategorije in zadeve, ki naslavljajo vsa področja hkrati ali pa splošno področje varstva pred diskriminacijo.

Pregled statusov priporočil

Status priporočila na dan 31. januar 2023:

- Uresničeno: ●
- Neuresničeno: ●

Nekatera priporočila za spodbujanje enakega obravnavanja so sistemska in splošna, njihov cilj je predvsem delovati preventivno in ozaveščati, pogosto pa so poslana več naslovnikom hkrati. V teh primerih so označena kot:

- Sistemsko priporočilo: ●

Seznam drugih osebnih okoliščin, navedenih v nadaljevanju poglavja:

1. Kraj rojstva otroka,
2. Kraj rojstva,
3. Fizični izgled osebe,
4. Članstvo v sindikatu.

1.1 Ocene diskriminatornosti predpisov

Zagovornik v letu 2022 ni izvajal ocen diskriminatornosti predpisov glede drugih osebnih okoliščin.

1.2 Priporočila Zagovornika

Kraj rojstva otroka

Podaljšanje prijav začasnega prebivališča za otroke tujcev

Priporočilo (0700-10/2022/30):

1. Upravne enote naj beležijo podatek o prijavi začasnega prebivališča otrok tujcev, tako tistih, ki niso, kakor tistih, ki so rojeni v Sloveniji, v času, ko vodijo postopke odločanja o podaljšanju njihovega dovoljenja za prebivanje. ●

1.3 Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj

Kraj rojstva otroka

Obravnava otrok tujcev pri vključitvi v sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja ni diskriminacija

Zagovornik je od nevladne organizacije izvedel za domnevno sporno ravnanje upravnih enot pri obravnavi otrok tujcev, ki so rojeni v Sloveniji. V času, ko zanje po uradni dolžnosti vodijo postopke podaljšanja dovoljenja za začasno prebivanje skladno z 49. členom Zakona o tujcih (ZTuj-2), naj v Centralnem registru prebivalstva (CRP), v katerem se beleži prijavljenost prebivališča, za te otroke ne bi bilo ustrezno zavedeno, da imajo prijavljeno prebivališče. Posledično pa zanje njihovi starši v tistem času na centrih za socialno delo (CSD) ne morejo uveljavljati določenih pravic, kot so otroški dodatek, subvencija vrtca, starševski dodatek. Prav tako zanje ne morejo urediti zdravstvenega zavarovanja na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS). Tako naj bi bili ti otroci v primerjavi z otroki tujcev, ki niso rojeni v Sloveniji, diskriminirani. Zagovornik je skladno s 34. členom ZVarD uvedel postopek obravnave diskriminacije po uradni dolžnosti in za pojasnila zaprosil Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ). Zagovornik je na podlagi prejetih pojasnil ugotovil, da dejansko stanje ne pomeni sistemske diskriminacije in je zato s sklepom ustavil postopek ugotavljanja diskriminacije. Ob tem pa je podal priporočilo MNZ z namenom odpravljanja in nadaljnjega preprečevanja napak v sistemu CRP (0700-10/2022/29).

Kraj rojstva

V tem primeru ni bilo diskriminacije pri odpiranju bančnega računa

Pri Zagovorniku je vložil predlog za obravnavo diskriminacije slovenski državljani kitajskega rodu, ki je rojen v Avstriji. Ker njegov rojstni kraj ni v Sloveniji, je imel pri eni od bank težave z odpiranjem bančnega računa v okviru digitalnega paketa, ki ga je banka ponujala svojim bodočim klientom. Zagovornik je v postopku ugotavljal, ali je banka predlagatelja diskriminirala zaradi njegovega kraja rojstva. Zagovornik je v postopku ugotovil, da sami pogoji banke niso diskriminatorni. Vprašljivo pa je bilo ravnanje njenih uslužbencev, s katerimi je komuniciral predlagatelj. Tem mu na začetku tudi v poslovalnici banke ni uspelo odpreti bančnega računa v okviru digitalnega paketa. Nazadnje se je po pojasnilu predlagatelja izkazalo, da je bil najverjetnejši razlog za to sama digitalna narava bančnega paketa. Poleg tega je po eni strani banka trdila, da kraj rojstva predlagatelja ni imel nobenega vpliva na njegove težave, po drugi strani pa, da je prav ta osebna okoliščina predstavljala dejavnik tveganja, katerega oceno mora banka opraviti zaradi obveznosti, ki ji jih nalaga Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. Ker je predlagatelju po vztrajnem prizadevanju vendarle uspelo v poslovalnici banke skleniti pogodbeno razmerje za odprtje zelenega bančnega računa, je umaknil predlog za obravnavo diskriminacije, Zagovornik pa je postopek zaključil s sklepom o njegovi ustavitvi (0700-26/2022/18).

Fizični izgled osebe

Domnevno diskriminatoren oglas za delovno mesto

Zagovornik je na podlagi anonimnega predloga in predloga tretje osebe po uradni dolžnosti obravnaval domnevno diskriminatoren oglas za delovno mesto receptorja – administratorja (m/ž), ki ga je na svoji spletni strani objavilo zobozdravstveno podjetje. Med lastnostmi, ki jih je podjetje pričakovalo od kandidata oz. kandidatke za delovno mesto, je bila navedena tudi urejenost in prijetna vizualna podoba. Obe predlagateljici sta v predlogu za obravnavo diskriminacije predstavili, da bi »prijetna vizualna podoba« lahko izkazovala določeno fizično podobo posameznika oz. posameznice kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Zagovornik je v postopku preverjal, ali vizualna podoba v primeru spornega oglasa predstavlja osebno okoliščino po ZVarD ali pa gre bolj za stvar proste izbire posameznika. Vizualna podoba bi lahko predstavljala osebno okoliščino po ZVarD, in sicer skupek več osebnih značilnosti, stanj oziroma lastnosti posameznika, kot so spol, rasa ali etnično poreklo, starost, invalidnost ... Te značilnosti so osebi prirojene ali pa pridobljene. Večine slednjih oseba ne more zlahka spreminjati ali pa so te pomembno povezane z njeno identiteto oz. oblikovano samopodobo. Del pridobljenih osebnih značilnosti pa oseba zagotovo lahko prilagodi tudi zahtevam delovnega mesta – predvsem urejenost svojega videza. Tega dela vizualne podobe Zagovornik ne šteje kot osebne okoliščine v smislu ZVarD, temveč kot stvar posameznikove proste izbire oziroma značilnost, na katero posameznik lahko vpliva. Zaradi umanjkanja bistvenega elementa možne diskriminacije je Zagovornik svoj postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti s sklepom ustavil (**0700-25/2022/9**).

1.4 Svetovanje, informiranje in podpora

Članstvo v sindikatu

! Diskriminacija zaradi sindikalne aktivnosti

Zagovornik je prejel javno pismo sindikata o diskriminaciji in nadlegovanju zaposlenih v eni od gospodarskih panog ter kršitev njihovih sindikalnih pravic. V pismu je bilo opisano ravnanje delodajalcev, ki so dostop do pogodb o zaposlitvi, delavskih pravic, napredovanj in drugih ugodnosti pogojevali z izstopom iz sindikata oziroma ne vključitvijo vanj. Zagovornik je v odgovoru sindikatu navedel, da je sindikalna svoboda varovana s 76. členom Ustave, s Konvencijo Mednarodne organizacije dela številka 98, z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in z Zakonom o delovnih razmerjih. Glede na navedeno je članstvo v sindikatu izrecno priznано kot varovana osebna okoliščina tudi po ZVarD, diskriminacija na podlagi članstva v sindikatu ali sindikalne aktivnosti pa prepovedana. Zagovornik je v pojasnilu opozoril, da mora delodajalec zagotavljati varstvo pred diskriminacijo ter zagotavljati delovno okolje brez nadlegovanja, ki je ena od oblik diskriminacije. Sindikat je povabil, naj v konkretnih primerih sumov tovrstne diskriminacije poda predlog za obravnavo diskriminacije ter opisal potek postopka pred Zagovornikom. Sindikat se na svetovanje Zagovornika ni odzval (**0702-182/2022**).

1.5 Izobraževanje in ozaveščanje

Zagovornik je v letu 2022 s pomočjo sredstev javnega obveščanja in objav na družabnih omrežjih izpostavljал položaj posameznih ranljivih skupin in predstavljal specifične osebne okoliščine.